

Tanulmányúton Belgiumban

2022. május 9-10.

A beszámolót a BMSZKI No Slum program munkatársai: Bucse Júlia, Hunyadi Anett, Poesz Szilvia, Szabó Zsuzsa és Szalkay Péter készítették.

2022. május 9. – az első nap - Brüsszel

Tanulmányutunk *első állomása* nem kis meglepetésünkre Brüsszel egyik felhőkarcolója, a Finance Tower volt. Itt fogadtak minket a **Housing First Belgium LAB** munkatársai, Geert De Bolle és Elisabeth Defreyne, akik jelenleg a Belgiumban futó összes Housing First projekt koordinációjáért és működtetéséért felelősek: összefogják és networking lehetőséget biztosítanak ezeknek, tréningeket/továbbképzéseket tartanak, szakmai iránymutatást és segítő platformot biztosítanak az új szervezeteknek, illetve felügyelik a szakmai elvek betartását.

Finance Tower

BMSZKI
Budapesti Módszertani
Szociális Központ és Intézményei

Készült a BMSZKI Off The Street Erasmus
programjának a keretében

Első találkozásunkkor betekintést nyerhettünk a belga társadalombiztosítási, illetve szociális ellátórendszerbe, valamint abba, hogy miként próbálja a jóléti rendszer megvédeni az embereket, és miért vannak ettől függetlenül még mindig hajléktalan emberek Belgiumban.

Belgiumban mindenki jogosult az állami szociális jóléti központ, a CPAS/OCMW szociális szolgáltatásaira. Itt megvizsgálják, hogy a személyes vagy családi körülményekhez képest milyen segítség a legcélravezetőbb, és megfelelő eszközöket kínálnak az emberek szükségleteinek kielégítésére.

Fontos cél, hogy a támogatást igénylő emberek a segélyezési rendszerből (ami más európai országokhoz viszonyítva alapvetően "előnyösnek" mondható) mihamarabb visszakерüljenek a biztosítási rendszerbe.

Belgiumban körülbelül **18 000** hajléktalan ember él, közülük nagyjából **5 000 fő** Brüsszelben. Az elmúlt két évtizedben nagyon erőteljesen megnövekedett főleg a Brüsszel környéki hajléktalan emberek száma, 2006-ról 2018-ra 96%-os növekedést mutatott, 2020-ra pedig egy újabb 30%-os növekedés vált láthatóvá. A brüsszeli hajléktalanok számának növekedéséhez az elmúlt években a migráció is hozzájárult. S bár a szociális ellátórendszer nagyon felkészültnek tűnik a megsegítésükre/támogatásukra, állampolgársági státuszuk miatt gyakran nem jogosultak állami segélyre vagy egyéb juttatásra, így lakhatás nélkül maradnak.

Fő kérdésünk, amelyre a választ kerestük: mi a Housing First (Elsőként lakhatás) módszer, és hogyan alakult ki a mai formájában Belgiumban?

A Housing First (HF) egy innovatív módszer, amelynek célja a legkiszolgáltatottabb hajléktalan emberek társadalmi befogadása (akik hosszú múltra tekintenek vissza az utcán, testi/lelki egészségügyi problémákkal és/vagy szenvedélybetegségekkel küzdenek). Ezeknek az embereknek a (vissza)integrálási folyamata gyakran hosszú és fáradságos út (túl sok feltétel, túl sok lépés). A HF logikaváltást jelent: az első lépés a lakással kezdődik, és minden feltétel nélkül elérhető (kivételt képeznek a minden lakásbérlőre vonatkozóak: bérleti díj fizetése és a bérleti szerződés feltételeinek betartása). Ezen túlmenően egy különböző szakterületeket képviselő, változatos csapat támogatja a bérlőt élete minden területén, hogy a lakásba beköltözés után ezt hosszú ideig meg is tudja tartani.

A HF Belgiumban kísérletként indult. Három éven keresztül (2013 szeptembere és 2016 júniusa között) a Housing First modellt Antwerpenben, Gentben, Hasseltben, Brüsszelben, Molenbeekben, Liège-ben, Charleroiiban és Namurban tesztelték. Ezt a kísérleti szakaszt állami finanszírozással, a helyi Nemzeti Szerencsejáték Szövetség (National Lottery) támogatásával oldották meg. Több mint 150 hajléktalan ember lakhatási hozzáférést kapott, majd a már fent részletezett modell szerint segítették a felépülésüket, társadalmi (re)integrációjukat.

Ezzel egyidőben egy másik csapat követte és értékelte a lakók életminőségbeli változásait, és a kapott eredményeket összehasonlította azokkal, akik a klasszikus hajléktalanellátási formákat használták ugyanabban az időben Belgiumban. Az eredmények egyértelműen magukért beszéltek. A HF projekteken keresztül lakhatásba kerülők 90%-a 2 év elteltével is meg tudta

tartani lakhatását, míg a lépcsőzetes rendszerben ez az arány csupán 48% volt. Ennek egyik fő oka (a szakmai és komplex, az életük több területét is átható támogatás mellett), hogy a HF projektek legfőképpen a szociális lakhatási lehetőségeket célozzák meg, mivel az alacsony bevétellel rendelkező emberek csak ezt tudják hosszú távon megengedni maguknak. Ezzel szemben a lépcsőzetes rendszerből kikerülők 55%-a a piaci alapú lakhatást célozza meg, amit hosszú távon sajnos nem tudnak fenntartani. A biztos lakhatás pedig a továbbiakban elősegíti a szociális integrációt: az ügyintézés, munkakeresés és a szociális jogok gyakorlását facilitálja, ha az embernek van egy otthona, amit magáénak tekinthet. A HF csapatok támogatása még inkább meggyorsítja ezeket a folyamatokat.

Mivel a megfigyelés és a statisztikai adatok is bizonyították a HF projektek hatékonyságát, következett a terjeszkedés. 2016 júniusa óta a régiók beruháztak és lehetővé tették a Housing First gyakorlatok folytatását az úttörő városokban, valamint a már meglévő projektek fejlesztését és bővítését. Szövetségi szinten létrehoztak egy támogató egységet, amely segíti mindazokat az érdekelt feleket, akik szeretnének elkezdni egy Housing First gyakorlatot: ez lett a Housing First Belgium LAB.

Délelőtt tekintettük meg továbbá a brüsszeli menekültellátás egyik központi egységét is, amely eredetileg hajléktalan emberek ellátására jött létre, ám az év eleji menekültválság következtében átalakították azt. Mint kiderült, a menekült emberek segítségét több szervezet együttesen végzi, ennek a fúciónak az egyik tagja a Vöröskereszt. Részükről 2 fő dolgozik ebben a projektben, azonban jelentős az önkéntesek száma. A menekültek jellemzően nem töltenek el hosszú időt a városban / országban, tapasztalataik szerint tovább utaznak valamelyik nyugati országba, jellemzően Nagy-Britanniába.

Először egy hatalmas étkezőt tekintettünk meg, ahol minden nap meleg étellel várják a rászorulókat. Az élelmiszert önkéntesek készítik el, általában felajánlásokból. Ezen kívül fürdési és mosatási lehetőséget is biztosítanak a hozzájuk fordulók számára, valamint ügyintézésben is segítenek nekik. A hatalmas, 100 fő befogadására alkalmas ebédlő mellett konténerekben alakították ki a pihenőket, valamint a fürdőket, illetve egy raktárhelyiséget, ahol a kiosztásra kerülő holmik mellett szortírozzák a beérkező élelmiszereket és különböző élelmiszercsomagokat állítanak össze belőle. A helyiségekben az önkéntesekkel együtt biztonsági szakemberek is dolgoznak.

A menekültek ellátásával párhuzamosan hajléktalan emberek segítségét is végzik a konténerek mellett található kétszintes épületben. A földszinten helyezkedik el az étkező, ahol az asztalokon mobiltelefonok töltésére is alkalmas elektromos aljzatokat alakítottak ki. Ezen kívül itt található a ruhaosztó helyiség is, ahova sorszám szerint szólítják az embereket. Szintén itt helyezkednek el a mosdók.

Étkező

A házban a lépcső mellett lift segítségével is fel lehet jutni az emeleti helyiségekbe, így mozgásában akadályozott embereket is el tudnak látni. A lépcsőn színekkel jelölik az emeleti részeken igénybe vehető szolgáltatásokat, így segítve a segítséget kérők könnyebb tájékozódását.

Lépcső az emeletre

Az emeleten helyezkedik el az orvosi rendelő, valamint a szociális ügyintézésre alkalmas szobák. Itt dolgozik a pszichológus, és itt dolgoznak a jogi segítségnyújtást biztosító szakemberek, illetve itt adják ki azokat a kártyákat is, amelyek a rászorultság igazolására alkalmasak. Ezen kívül itt alakítottak ki egy tanoda-szerű részleget is a menekült gyermekek részére. A 2. emeleten található továbbá egy olyan szolgáltatás, amelyet azok vehetnek igénybe, akik keresik elveszett családtagjaikat („Találd meg a családtagod”). A helyiségben számítógép és internet, valamint telefonálási lehetőség áll rendelkezésre.

A Vöröskereszt ellátásainak megtekintését követően aznapi ebédünket Brüsszel egyik pazarlásmentes éttermében, a **BelMundo-ban** fogyasztottuk el, ahol megfizethető és ízletes ételeket készítenek szezonális zöldségekből és a szupermarketek által felajánlott, eladásra már nem kínált termékekből. Az étterem egyik kiemelt célja az élelmiszer-pazarlás megelőzése. A bútorok újrahasznosított raklapokból készültek, a berendezés nagyon harmonikus és egyszerű, mégis kedves, családias. Az étteremben leveseket, szezonális salátákat, valamint tézsaételeket és desszerteket is készítenek, valamint bérbe adják a helyiségeket különböző rendezvények lebonyolítására is. És hogy miként kapcsolódnak a szociális ellátáshoz is? Az étlapon szereplő ételeket olyan emberek főzik, valamint a kiszolgálást azok végzik, akik jelenleg a munkaerőpiacon nem tudnak elhelyezkedni. Így ez az étterem egyfajta védett munkahelyként funkcionál, ahonnan egy idő után vissza tudnak térni az emberek a munkaerőpiacra.

A BelMundoban

Az első napon meglátogattuk továbbá Brüsszel housing first szemléletben működő projektjét, ahol a vezető szociális szakember és egy tapasztalati szakértő fogadott minket. Mint ahogy kiderült, a városban két non-profit szervezet vállal szerepet a hajléktalanság csökkentésében az elsőként lakhatás szemlélet elveit szem előtt tartva. Az egyik, a **Santé Mentale et Exclusion Sociale – Belgique** (későbbiekben: **SMES-B**) – azaz mentális egészség és szociális kirekesztés – 2013 óta működik Belgiumban, a másik a **Street Nurses**, ami lényegében az utcai szociális munkát látja el.

A SMES-B a krónikus hajléktalan rétegből kikerülőket azonnal lakhatáshoz juttatja. Az ügyfelek mentális problémákkal küzdenek és/vagy függőségektől szenvednek. Lakhatás kapcsán háromféle megoldással operál a projekt: állami/önkormányzati tulajdonban lévő szociális ingatlanokba, lakásügynökség révén magántulajdonú lakásokba, vagy mobilházakba költöztetik klienseiket. Az első kapcsán elmondható, hogy a lehetőségek szűkösek, illetve sok ingatlan

esetében előfordul az, hogy leszakadó kerületekben, vagy éppen ugyanazon épületekben helyezkednek el a lakások. Ez az elrendezés kedvezőtlenül hat az ügyfelek reintegrációjára. A magánlakások kapcsán a legnagyobb problémaként azt emelte ki a szakember, hogy a tulajdonosok nem csak a szociális problémák megoldását, de a műszaki és minden egyéb, az ingatlan esetében felmerülő gondra, problémára a housing first team tagjaitól várják a választ. A csapatból két főállású kolléga csak a lakásügynökség működtetését végzi.

A legutolsó, azaz a mobilházak egy viszonylag új projekt, Brüsszelben először 2017-ben

próbálták ki. A felismerés, miszerint a városban széles a krónikus hajléktalan emberek rétege, mindemellett nagy számmal találunk kihasználatlan földterületeket, mint ipartelepek, vagy használaton kívüli kertek, Mobilház Brüsszelben (forrás: Brussels Express) vezetett oda, hogy moduláris és mobilházakat telepítettek, amelyekbe a

kliensek átmenetileg beköltözhetnek. Ezek a házak 3 évente új helyszínre kerülnek.

A brüsszeli HF projektnek jelenleg 45 ügyfele van, velük 11 fő szakember dolgozik, akik közül 8 fő szociális munkás, 2 fő a lakásügynökséget működteti, 1 fő közösségi szociális munkás feladatokat lát el. A kollégák végzettsége sokféle, azonban mind ugyanazt a munkát végzik, pl. a pszichológus is kvázi szociális munkásként funkcionál, csak a fókusz más, amivel dolgozik. Két kolléga félállásban vállal tevékenységet két külső szervezetnél. Az egyikőjük egy pszichiáter teambe, míg a másik egy ingatlanközvetítő csapatba segít be, így összekötve a housing first-öt más szereplőkkel. A teamben van tapasztalati szakértő is, akivel mi is beszélgettünk. A sorstárs segítő elmondta, hogy azt tapasztalják, neki sokkal könnyebben megy a bizalomépítés a kliensekkel, hamarabb megnyílnak a számára, így azoknál az ügyfeleknél, akiknél a többiek elakadást tapasztalnak, őt léptetik be.

A vezető szakember elmondta, hogy vannak olyan kliensek, akiknek a segítésére nem a housing first lesz a megfelelő módszer, de azok esetében, akik újra és újra az utcára kerülnek, érdemes próbálkozni a szemlélettel. Az elmélet kritikájaként azt fogalmazta meg, hogy vannak már olyanok, akik a housing first-re úgy tekintenek, mint egy gyorsjegyre a lakhatásba, emiatt az igények egyre csak nőnek, az erőforrások azonban szűkösek.

2022. május 10. – a második nap – Charleroi

Tanulmányutunk *második napján* Charleroi városába utaztunk el. Charleroi belga város Vallónia régióban. A város lakossága több mint 200 000 fő, az agglomerációs településekkel együtt 500 000 fő, és ezzel Belgium 5. legnépesebb települése.

A városban és környékén egészen a 20. századig a nehézipar volt a meghatározó, ma is számos vas- és acél, üveg, vegyi- és elektromechanikai üzem működik itt. Charleroi a központja a franciául Pays noir („fekete vidék”) elnevezésű térségnek, amely régebben főleg szénbányászatáról volt ismert. A nehézipar visszaszorulásával a nagyvárosok közül mára a legszegényebb város lett, nagyon sok a nehéz szociális körülmények között élő ember. Ugyanakkor a jól működő, kiterjedt szociális ellátórendszer miatt arról a jelenségről is beszámoltak vendéglátóink, hogy az ország más területeiről, településeiről ide „vándorolnak” a hajléktalan emberek, mert jó híre van az itt nyújtott szolgáltatásoknak.

Charleroi-ban is – ahogy az egész országban – ugyanaz a finanszírozási forma működik (állami és regionális), amit az első napon Brüsszelben már megismertünk.

A Charleroi-ban végrehajtott housing first projekt számos partnerszervezet közös munkáját foglalja magában, amelyeket hálózat formájában koordinálnak. A hálózat különböző intézményeinek mindegyike egy vagy több munkavállalóval képviselteti magát. A teamhez 28 szakember tartozik, teljes és félállásban is dolgoznak munkatársak a stábben, különböző végzettségekkel és tapasztalatokkal, pl.: szociális munkás, nővér, pedagógus, pszichológus, ingatlanközvetítő, coach stb....

Igyekeznek a lakásszektor egészét mozgósítani, a leendő bérlők sajátos igényeinek megfelelő lakhatási lehetőségek széles skáláját biztosítani (szociális lakhatás a La Sambrienne állami

szociális lakásipari vállalattal való együttműködésnek köszönhetően; magánszállás; szállás a szociális ingatlanügynökségen keresztül).

A városban működő HF stáb látogatásunkkor 68 ügyféllel dolgozott. Az ügyfelek 80 %-a drogfüggő, 70 %-a pszichiátriai beteg vagy értelmi akadályozottsággal él. A városban a hajléktalanságban élők 20 %-a 18 és 30 év közötti – e korosztállyal külön emberek foglalkoznak, az itt folyó segítő munka fókuszja elsősorban rajtuk van.

Az ügyfeleket színskála szerint csoportosítják annak függvényében, milyen nehéz helyzetben vannak, mennyire súlyosak a problémáik, illetve milyen mentális-pszichés állapotúak: vörös, sárga és zöld csoportokat alakítottak ki.

A zöld csoportba tartozók gyakorlatilag már lakhatásba kerültek, velük találkoznak a szakemberek a legritkábban, hiszen ők képesek leginkább az önálló életvezetésre. Fontos megemlíteni azt is, hogy azok is „visszajárhatnak” a szociális segítőikhez, akik már teljesen kiléptek a programból – és erre van is példa, sokszor csak a személyes kapcsolat megtartásának fontossága miatt jelennek meg alkalmanként, illetve kisebb ügyek intézésében kérnek

segítséget. A vörös csoportban tartozó ügyfelekkel a kapcsolattartás, a szociális szakmai munka mindig 2 szociális szakember jelenlétével zajlik.

A HF teamnek lehetősége van arra, hogy közvetlenül kórházba/pszichiátriára juttasson el szükség esetén ügyfeleket, ezekkel az intézményekkel közvetlen kapcsolatot alakítottak ki ennek érdekében. A szociális szakembereknek van módjuk és idejük arra, hogy ezekben az esetekben a betegség belátást segítsék az érintetteknek. Ugyancsak a szociális szakmai munka fókuszának megtartását segíti, hogy az ügyfelek rendelkeznek egy alapvető szociális biztonsággal, még hajléktalanként is – lásd a korábbiakban említett alapjövedelmet.

Az itthon tapasztaltakhoz képest óriási különbség, hogy a belga kollégák nem találkoznak a designer drog fogyasztással – itt a hajléktalan drogfogyasztók a „klasszikus” szereket használják (heroin, kokain, stb...), melyek hatásmechanizmusa kiszámíthatóbb.

Csapatunk a HF programban dolgozó szakembergárdával folytatott közös egyeztetést követően kettévált. ***Ketten meglátogatottunk egy – a helyi önkormányzattól bérelt – házat, melyben irodákat és közösségi tereket működtet a charleroi-i HF stáb.*** Itt részt vettünk a helyi kollégákkal és 2 ügyféllel egy társasjátékban, mely az önálló háztartásvezetés készségeit igyekszik fejleszteni (kiterjedt ismereteket/ötleteket nyújtva a spóroláson kezdve a környezetvédelmen át a jogokig és kötelességekig egy szomszédságban). Akár csak a magyarországi HF projektünkben, itt is az a tapasztalat, hogy - bár igyekeznek minél szélesebb palettán programokat felkínálni - az egyes közösségi alkalmakra nagyon nehezen lehet összeverbuválni a résztvevőket, általában minden ilyen esemény kis létszámmal tud csak megvalósulni.

Társasjáték a háztartásvezetésről

Csapatunk másik fele a ***Restaurants du Coeur, vagy Restos du Coeur*** – magyarul a Szív Éttermei – egy Franciaországból indult non-profit kezdeményezést látogatott meg. Az étterem fő tevékenysége, hogy ügyfelek részére meleg és hideg ételt osztanak. Célcsoportjai nem csupán

a hajléktalan emberek, hanem bárki, aki alacsony jövedelemmel rendelkezik, igénybe veheti a szolgáltatást.

A Restaurants du Coeur ötlete a színész és humorista Coluche-tól származik, aki úgy gondolta, hogy fontos társadalmi cél lehet a rászorulóknak magánadományokból történő segítése, így csökkentve az éhezést. Az első éttermet 1985 végén nyitották meg Párizsban, majd újabb és újabbakat adtak át Franciaország-szerte. Coluche, miután megtudta, hogy a felhalmozott fölösleges étel tárolása drágább, mint annak szétosztása a rászorulóknak felé, kérelemmel fordult a parlamenthez annak érdekében, hogy a szegények kaphassák meg ezeket az élelmiszereket. Ennek eredményeképp 1987-ben döntés született, négy szervezet megkapta az élelmiszertöbbletet, majd azt kioszthatta. A Restos du Coeur médiatámogatásban is részesült: Jean-Jacques Goldman dalt írt les Restos du Coeur címmel, a szerzemény sorait pedig olyan sztárok énekelték és olvasták fel, mint Michel Platini, vagy Yves Montand. A szervezet túlnőtte magát Franciarszágon, éttermeket nyitottak Belgiumban és Németországban is.

Belgiumban az első éttermet Liège-ben adták át, azóta 26 helyszínen üzemelnek, igaz, ebből nem mindegyik étterem, van, ahol a tevékenység hideg élelmiszercsomagok kiosztására korlátozódik. Csapatunk a charleroi-i intézményt látogatta meg. A helyszínen egy szociális szakember kísért minket végig. Az intézménybe belépve azonnal a tágas éttermi részbe érkezünk, mely 11:30 és 13:30 között fogadja az ügyfeleit. A szakember elmondta, hogy a meleg étel, azaz a szervezet kézzel fogható szolgáltatása valójában egy kapu a szociális ellátórendszerbe, ugyanis az az elvük, hogy csupán az ételosztás nem elegendő segítség. Éppen emiatt az éttermi rész mögött egy 8:30 és 11:00 óra közötti nyitvatartással üzemelő szociális irodát is fenntartanak, ahol két fő szociális szakember segíti az ügyfeleket különféle transzferekhez, vagy akár elhelyezéshez juttatni. Amennyiben kiskorúval találkoznak, úgy nem küldik el, hanem próbálják a támogatásukról meggyőzni és a beszélgetések során fényt deríteni arra, miért is érkezett a gyermek egyedül az étterembe. A szakember úgy nyilatkozott, hogy általában ki szokott derülni, hogy családi probléma húzódik meg a háttérben, és ha a gyermekkel már kialakult egy viszonylagos bizalom, tovább lehet irányítani más, számára megfelelő szolgáltatásba. A másik olyan ügyfélkör, amely említésre került, a szer hatása alatt lévő ügyfelek csoportja. E kapcsán a szociális szakember elmondta, hogy alapvetően megnyugtatni próbálják azokat, akik valamilyen anyag fogyasztását követően idegesen viselkednek, az erőszakkal szemben azonban zéró tolerancia van érvényben.

Ebédlő

A szociális iroda és az étkezőrész bemutatása után a konyhába és a raktárakba mentünk. A konyhában a tisztaság megtartására fokozott ügyelnek, ugyanis rendszeresek az ellenőrzések. A különféle hozzávalók, mint a zöldségek, húsok tárolása más-más helyiségekben, az adott alapanyag tartási előírásainak megfelelően történnek. Külön tér van a nagyméretű és a kisebb edények tisztítására. A raktárak is ugyanebben az épületben helyezkednek el, egy részükben szisztematikusan tartós élelmiszereket, míg másokban higiéniai eszközöket, vagy ruhákat tárolnak.

Főzőkonyha

Csapatunk végül egy *charleroi-i éjszakai menedékhelyet* látogatott meg, amely összesen 40 férőhellyel működik, ebből 33 fő férfi és 7 női férőhely. A férfiakat a földszinten lévő szobákban helyezik el, míg a nők számára az emeleten alakítottak ki lakrészt. A férfi részlegen 6 db ötágyas, és egy darab három ágyas szoba áll rendelkezésre. A női részleg egy darab négyágyas, és egy darab háromágyas szobából áll, a szobákhoz külön fürdőszoba tartozik.

A rászorulókat 21 és reggel 8 óra között fogadják, egy-egy éjszaka pedig 5 szociális szakember biztosít ügyeletet. Jellemzően alacsonyküszöbű ellátást nyújtanak, drogot és alkoholt fogyasztók is igénybe vehetik. A szociális munkások létszámából adódóan lehetőség nyílik arra, hogy az alkoholos vagy szer hatása alatt álló emberekkel foglalkozzanak, lenyugtassák őket, így megteremtve az éjszakai pihenést. Ezen kívül személyes okmányok nélkül is fogadják az embereket.

Az éjszakai menedékhely berendezése hasonlatos volt a hazánkban tapasztalthoz: a szobákban emeletes vaságyak voltak műbőr szivacsokkal, az étkezőben műanyag székek, valamint fém asztalok. A közösségi helyiség egyben étkezőként is funkcionált.

Az éjszakai menedékhelyen fürdésre, pihenésre, étkezésre nyújtanak lehetőséget, valamint biztosítanak ruhaosztást is. Előzetes tervek szerint a menedékhely az idei évben egy másik épületbe költözik, mert a mostani már állagában nem felel meg már az elvárásoknak, felújításra vár.

Ruhaosztó helyiség

Férfi fürdő

A Belgiumban eltöltött két nap nagyon hasznosnak, eredményesnek bizonyult, kihasználtuk a rendelkezésre álló időt és az elsőként lakhatás programhoz kapcsolódóan számos tapasztalattal gazdagodtunk. Ám azt is megállapíthatjuk, hogy az idő rövidsége okán – elsősorban a hajléktalanellátó rendszer tekintetében - csak kis szegmensét tudtuk megismerni a szolgáltatásoknak, elért eredményeknek és a módszertanoknak.

